

Friedrich Adler (1857–1938): pražský překladatel ve službách Hudební Maticy v meziválečném bilingvním období

Mgr. et Mgr. Ludmila Krulišová

Úvod

Nedílnou součástí společnosti na přelomu 19. a 20. století a posléze v meziválečném období bylo zprostředkování textů českým a německým obyvatelům ve dvojjazyčném znění. Poněkud stranou doposud zůstávají především jména těch, kteří se zasloužili o překlady těchto textů. Jedním z nich byl právě Friedrich Adler. Jeho záslužná činnost spočívala nejen ve výtečných a kladně hodnocených překladech lyrických textů, zejména pak básní Jaroslava Vrchlického, s nímž Adler mimo jiné udržoval přátelský kontakt, ale také mnoha písňových textů do německého jazyka, vydávaných ve dvojjazyčné podobě nejvýznamnějším hudebním vydavatelstvím Hudební Maticí Umělecké besedy v Praze. Kromě písňových textů provedl i převody rozsáhlejších hudebních děl, které byly vydány mimo výše zmíněné vydavatelství.¹ Adler se od mládí velmi zajímal o cizojazyčnou literaturu a zabýval se studiem jazyků. Sám se stal básníkem a dramatikem, ačkoli jeho vlastní básnická a literárně dramatická tvorba nenabyla v dobovém kontextu takového významu a nedostala se výrazněji do povědomí společnosti.² Mnohem více se však dokázal díky svému lingvistickému nadání prosadit jako uznávaný překladatel, a to především v pražském bilingvním okruhu. V dané oblasti pravděpodobně nešlo ani tak o získání finančních jistot, ale šlo spíše o nabytí určité společenské a profesní prestiže.

---

¹ Adler přeložil libreta tří oper španělského skladatele Tomáše Bretóna, jehož tvorba byla ve své době oblíbená. Jeho opery nesou v Adlerově překladu název *Die Liebenden von Teruel*, *Garin, der Eremit von Montserrat* a *Dolores*. Úspěšná premiéra těchto oper v německém znění se konala v Novém německém divadle v Praze. Adler se zajímal o španělskou tvorbu, kterou se snažil touto formou prosadit v pražském uměleckém okruhu a dodat mu určitou svěžest a novost. Dále přeložil libreto jednoaktovky českého skladatele Viléma Blodka *V studni / Im Brunnen*, která se vedle Smetanovy *Prodané nevěsty* často prováděla nejen v českém jazyce, ale také v německém překladu. Vedle společensky uznávaného a obecně platného německého překladu libreta *Prodané nevěsty* od Maxe Kalbecka existuje také méně známý Adlerův německý překlad libreta k této opeře, o jehož původu a provedení jsou k dispozici pouze mlhavé informace. Nastudování německé verze opery proběhlo ještě během Adlerova života údajně třikrát v Německém divadle v Praze. V 50. letech 20. století pak vydalo Adlerův překlad nakladatelství Artia, do něhož ale zasáhl skladatel a Hábův žák Robert Brock. Dle Jitky Ludvové, která se touto problematikou zabývala v jednom ze svých příspěvků, se neví, s jakými materiály a podklady Brock pracoval.

² Adlerova básnická tvorba se řadí k počátkům německého naturalismu a nevyznačuje se ničím neobvyklým. Vydal několik vlastních básnických sbírek. V jeho básních se projevuje snivost, osobní vzpomínky na dětství a mládí, později se jeho básně vyznačují sociálně-kritickým tónem, kritikou vůči byrokracii a nenávistí, způsobenou vzrůstajícím nacionalismem ve společnosti. Adler se intenzivně zabýval studiem španělštiny, francouzštiny a italštiny. Je autorem méně úspěšných moderních realistických her. Naproti tomu měly v Praze pozitivní ohlas jeho hry ze španělského okruhu (*Der gläserne Magister*, *Zwei Eisen im Feuer*, *Don Gil von den grünen Hosen*).

Friedrich Adler spadá do česko-německé generace autorů s židovským původem, která ve dvojjazyčné společnosti přispěla svými překlady nemalou měrou k udržení národnostní kontinuity, sounáležitosti a spolupráce, čímž se zasloužila o transfer nejen jazykových, ale také kulturních hodnot. Autoři židovského původu měli možná z tohoto pohledu oproti jiným skupinám obyvatel nepatrně výhodnou pozici proto, že vyrůstali na neutrálním poli, kde měli možnost pozorovat oba rozlišné národy s rozdílnými hodnotami a představami. Tato věc se může projevat mimo jiné i v jejich překladech literárních a jiných umělecky zaměřených textů: „Němečtí židovští básníci většinou narození v Praze nebo v ní alespoň žijící vytvořili umělecky nejvýznamnější a typologicky ojedinělý projev německé literatury na půdě Čech. Rovněž v překladech české poezie do němčiny je jejich význam rozhodující. Říšský Němec nepřekládá nebo překládá jen zcela výjimečně. Německý židovský básník v Praze zůstal však ve své literární seberealizaci – ať vědomě či nevědomě – trvale spjat s českým živlem a s kulturní i historickou atmosférou Čech.“³ Friedricha Adlera tak lze do dané kategorie zařadit bezesporu, protože i on se od malička pohyboval v bilingvním prostředí, jež ho zcela pochopitelně a přirozeně ovlivnilo v jeho budoucí kariéře překladatele.

Curriculum vitae

Rodištěm Friedricha Adlera je Kosova Hora u Sedlčan. Narodil se zde 13. února roku 1857 zámožným židovským rodičům Josefu Adlerovi, jenž byl hostinským a mydlářem, a Marii Fürthové, která se narodila v Osečanech u Sedlčan a měla z otcovy strany údajně maďarský původ. Malý Adler navštěvoval v Kosově Hoře židovskou školu, kde výuka probíhala v němčině.⁴ Jako tříletý přišel o matku a o několik let později náhle i o otce. Josef Adler před svou smrtí přihlásil a poslal Friedricha do Prahy v roce 1867 studovat Novoměstské osmileté gymnázium, kde se Friedrich i vlivem otcovy smrti potýkal nejen s existenciálními, ale také s prospěchovými problémy. Nicméně již během gymnaziálních let se Adler začal zajímat o cizí jazyky a literaturu. Díky své pílí si brzy osvojil základy francouzštiny, angličtiny a španělštiny a začal se pokoušet překládat texty Danteho, Byrona, Petrarce a Háška.⁵ Adler zůstal v Praze až do své smrti.

V roce 1879 se Adler stal řádným studentem práv na pražské německé univerzitě. V začátcích studia se zabýval studiem románských jazyků, angličtiny, češtiny nebo také

---

³ NEZDAŘIL, Ladislav. *Česká poezie v německých překladech*. Praha: Academia, 1985, s. 191.

⁴ PETRBOK, Václav. „Es ist ja eben eine Umdichtung“ Friedrich Adler als Übersetzer tschechischer Lyrik. In: *Praha - Prag 1900-1945: Literaturstadt zweier Sprachen*. Passau: Karl Stutz, 2010, s. 73.

⁵ FLEISCHER, Max. Friedrich Adler. 1. Einleitung von Max Fleischer. In: *Sammlung Gemeinnütziger Vorträge*. Prag: Calve, 1909, s. 12.

novořečtiny. Během univerzitních let se aktivně podílel na studentském životě německých Pražanů. Od 80. let 19. století zastával v Praze např. předsednickou funkci v nacionálně zaměřeném spolku zvaném Čtenářský a řečnický spolek německých spisovatelů nebo později ve spolku Concordia. U posledně jmenovaného se jednalo o spolek shromažďující německé spisovatele a umělce.⁶

Pár let po úspěšně ukončených studiích práv si Adler v roce 1891 zařídil vlastní advokátní kancelář v Praze na Rytířské ulici,⁷ která však příliš neprosperovala. Z tohoto důvodu se Adler rozhodl vykonávat raději jinou práci. Začal vydávat divadelní kritiky ve stěžejních pražských novinách,⁸ čímž zůstal v kontaktu s pražským divadelním prostředím. Adler se svými dcerami Marií Elisou a Gertrudou později spolupracoval s jedním pražským loutkovým divadlem, pro něž nastudovali a zpracovávali některé hry. Jejich činnost v rámci loutkového divadla byla vysoce ceněna a s poděkováním hodnocena, což dokazuje jeden z dopisů sepsaným Prezidiem německé zemské komise pro ochranu dětí a péči o mládež na území Čech v roce 1918.⁹

Adler byl také pedagogicky činný. Vyučoval španělštinu na Německé obchodní akademii a romanistiku na své alma mater. Za svůj život zastával mnoho významných a smysluplných funkcí. Vrcholem v Adlerově kariéře, za niž byl vysoce ceněn, se stalo jeho působení překladatele a tlumočnicka v Národním shromáždění republiky Československé v letech 1921-1930.¹⁰

Začátkem 30. let 20. století se stal čestným předsedou spolku, který chránil německé spisovatele v ČSR, a byl také členem stálého poradního sboru censurního ve věcech divadelních v Praze, a to pro posouzení divadelních her, sepsaných německy, pokud se týče určených pro německá jeviště v Čechách.¹¹ Ke konci života se Adler ze zdravotních důvodů začal více stranit společnosti. Zemřel 2. února v roce 1938 v Praze. Jeho žena Regina a dcery pravděpodobně zahynuly během druhé světové války při deportaci do koncentračních táborů.¹²

---

⁶ PETRBOK, Václav. „Es ist ja eben eine Umdichtung“ Friedrich Adler als Übersetzer tschechischer Lyrik. In: *Praha - Prag 1900-1945: Literaturstadt zweier Sprachen*. Passau: Karl Stutz, 2010, s. 74.

⁷ LA PNP Praha, LOUŽIL, Jaromír. Fond Friedrich Adler. Soupis osobního fondu, Praha 1963.

⁸ Např. *Bohemia*, *Prager Blätter* *Prager Tagblatt*, *Montagsblatt* aj.

⁹ LA PNP Praha, Fond Friedrich Adler, dopis Adlerovi a dcerám, Prezidium německé zemské komise pro ochranu dětí a péči o mládež v Čechách [Präsidium der Deutschen Landeskommission für Kinderschutz und Jugendfürsorge in Böhmen], Praha, 27.3.1918.

¹⁰ PETRBOK, Václav. „Es ist ja eben eine Umdichtung“ Friedrich Adler als Übersetzer tschechischer Lyrik. In: *Praha - Prag 1900-1945: Literaturstadt zweier Sprachen*. Passau: Karl Stutz, 2010, s. 75.

¹¹ LA PNP Praha, Fond Friedrich Adler, dopis Adlerovi, Prezidium zemského úřadu v Praze, 18.12.1932.

¹² Adlerova žena Regina, rozená Wessely, se narodila 19. března 1870. Pocházela z Třebíče na Moravě. Adler se s ní oženil v roce 1895 a byla mu celý život oporou. Byla deportována do koncentračního tábora v Terezíně, kde zemřela v roce 1943. Dcera Marie Elise se narodila 17. ledna 1896 a o rok později dne 26. května se narodila její sestra Gertruda. Marie Elise užívala titul doktorky filozofie. V Praze se stala vrchní komisařkou v Národní a univerzitní knihovně a působila jako kunsthistorička. Adlerovy dcery pravděpodobně zahynuly ve 40. letech 20. století při deportaci z Terezína do polského tábora (Zamość).

Friedrich Adler a Hudební Matice

Díky četným a významným funkcím, které Adler za svůj život zastával, poznal mnoho lidí jak v politických, tak uměleckých kruzích, což byl jeden z neméně důležitých momentů Adlerovy další překladatelské kariéry. Ještě předtím, než Adler navázal několikaletou spolupráci s hudebním nakladatelstvím Hudební Matice, se osvědčil především svými kvalitními překlady básní některých českých spisovatelů.¹³ Jak již bylo úvodem naznačeno, Adler na sebe v první řadě upozornil svými překlady básní Jaroslava Vrchlického, s nímž ho pojilo dlouholeté a důvěrné přátelství.¹⁴ Ačkoli Adler zdaleka nepatřil k jediným překladatelům básní Vrchlického, byly jeho překlady dobovou kritikou, odborníky i německy mluvícími čtenáři nejlépe a nejvýše hodnoceny, zvláště pak první vydání z roku 1894, které se jmenovalo *Gedichte von Jaroslav Vrchlický*.¹⁵ Ke skvělým překladům dopomohl tedy nejen vřelý vztah Adlera s Vrchlickým, ale zejména Adlerova znalost zákonitostí českého a německého básnického jazyka, kterou Adler později uplatnil i během převodů vokálních a písňových textů pro jedno z nejvýznamnějších pražských vydavatelství.

Adlerova překladatelská činnost v rámci Hudební Matice byla započata v roce 1917 a skončila roku 1926. Spolupráce mu byla nabídnuta zřejmě právě proto, že byly dříve jeho překlady básní některých českých autorů kladně hodnoceny a známy také za našimi hranicemi. Vydavatelství si tak mohlo do svých řad dovolit oslovit Adlera jakožto renomovaného a osvědčeného překladatele, který se zaslouží o kvalitní převody textů některých vokálních děl a mnoha písní do německého jazyka.

Na tomto místě je zapotřebí vysvětlit důvod, proč se dané převody textů pořizovaly. Vydavatelství Hudební Matice vzniklo ke konci 19. století, konkrétně v 70. letech, a jeho hlavní filozofií byla alespoň v prvopočátcích „idea svépomoci“. Důvod, proč lidé pracovali pro vydavatelství, nebyl čistě jen hmotného charakteru, ale šlo zejména o prosazení mravních a idealistických hledisek, a to nejen uvnitř spojené a zároveň ostře vyhraněné česko-německé společnosti, ale také mimo ni. To, že Hudební Matice vydala celou řadu drobných a rozsáhlých hudebních děl včetně klavírních výtahů oper českých skladatelů, je obecně známou skutečností. Trochu stranou doposud stále zůstávají převody textů vokálních děl, které se pro Hudební Matice pořizovaly a které měly v dané době jednoznačně svůj důvod a význam. Mnoho vokálních a písňových děl českých skladatelů bylo opatřeno cizojazyčným převodem, kdy byl

---

¹³ Např. básně od Vítězslava Háška, Fráni Šrámka nebo Otokara Březiny.

¹⁴ Podobné přátelství v uměleckých kruzích bylo např. mezi Leošem Janáčkem a Maxem Brodem.

¹⁵ Podrobnější informace k danému fenoménu jsou popsány v publikaci Ladislava Nezdařila *Česká poezie v německých překladech* z roku 1985.

český text paralelně opatřen nejčastěji německým překladem.¹⁶ Hudební Matice vydávala mnoho textů s cizojazyčnými převody proto, aby mohla soustavně, důmyslně a dlouhodobě prosazovat českou hudební kulturu mimo naše hranice, a aby byla tato díla mezinárodně uznávaná. Spolu s poměrně nízkou cenou většiny hudebnin se navíc dosáhlo vyšší efektivity a dostupnosti. Vydavatelství se snažilo zajistit a zaměstnávat jen kvalifikované a renomované překladatele, protože oni byli svými převody schopni co nejvěrohodněji a nejbližší představit česká vokální díla a písně cizojazyčným posluchačům. Bylo třeba zajistit také snadnější srozumitelnost textu a smysluplnost obsahu písně. Jelikož se v meziválečné době u nás s velkou pravděpodobností některá vokální díla a písně zpívaly v německém jazyce, bylo třeba alespoň částečně zajistit snadnou zpěvnost vokálních textů. Z těchto důvodů byly na překladatele kladeny poměrně vysoké požadavky a vydavatelství na tuto věc dbalo. Kromě cizojazyčných převodů vokálních textů vydávala Hudební Matice také např. prospekty autorů nebo kompletní texty v cizím jazyce pro potřeby mezinárodních hudebních festivalů.¹⁷

Z výše uvedeného je patrné, pro jakou společnost Adler pracoval a jaké úsilí musel během své překladatelské činnosti v rámci Hudební Matice vynaložit. Adler přeložil pro Hudební Matici převážně texty moderních písní z přelomu 19. a 20. století. Při své práci využil vlastních lingvistických schopností a vycházel ze znalosti básnického jazyka, který je písni velmi blízký. Zajímavostí je, že doposud nebylo zjištěno, zda měl Adler hudební nadání nebo zda navštěvoval hudební školu. S velkou pravděpodobností musel na některých věcech dotýkajících se převodů textů spolupracovat se skladateli. Nicméně Adlerovy převody pro Hudební Matici byly přijímány dle některých odborníků kladně, jak lze doložit v jednom z dopisů, jenž byl zaslán Adlerovi k sedmdesátým narozeninám:

„Jen málo zasvěcenců ví, jak obtížné je překládati pro hudbu. Bylo to nejen Vaše básnické umění, ale i veliká Vaše trpělivost a vynalézavost, s jakými jste při konečných revizích překladů se skladateli překonával naskýtající se obtíže a vyhovoval jejich přáním a dociloval jste tak překladů, docházejících všeobecného uznání.“¹⁸

Doklad o Adlerových překladatelských kvalitách v hudební oblasti lze dohledat také v Listech Hudební Matice z roku 1926. Zde je mimo jiné vidět, jak výrazná byla generace literátů židovského původu:

---

¹⁶ Někdy se pod českým originálem objevuje také anglický a francouzský překlad najednou. Trojjazyčné texty nebyly ničím neobvyklé. Hudební Matice totiž uzavřela v meziválečné éře smlouvy s mezinárodně uznávanými nakladatelstvími (např. J. & W. Chester Ltd., M. Eschig & Cie, Breitkopf & Härtel).

¹⁷ MIKOTA, Václav. Hudební Matice Umělecké Besedy. Její vznik, vývoj a vyhlídky s chronologickými přehledy. In: *Sedmdesát let Umělecké besedy 1863-1933*. Praha: Umělecká beseda, 1933, s. 15.

¹⁸ PNP Praha, Fond Friedrich Adler, dopis Adlerovi, E. Axman a V. Štěpán, Hudební Matice Umělecké besedy, Praha, 12.2.1927.

„Na německý překlad libreta *Prodané nevěsty* vypsali Sbor pro postavení pomníku B. Smetanovi užší soutěž, k níž byli vyzváni: Dr. Friedrich Adler, Dr. Max Brod, Dr. Paul Eisner a Otto Pick. Soutěž obeslali však pouze Dr. Adler a Dr. Eisner, mimo vyzvaných pak p. R. Kossler. Na základě ukázek, jež byly podmínkou soutěže, zadán byl překlad definitivně Dru Friedrichu Adlerovi, jenž již v překladech jiných hudebních děl pro Hudební Matici znamenitě se osvědčil.“¹⁹

Friedrich Adler patřil v meziválečné době ke zprostředkovatelům kulturních tradic a hodnot v bilingvní společnosti, které také hudební vyjádření konkrétně představovalo, a to za pomoci jazyka. Patřil do generace překladatelů, jejichž záslužná činnost spočívala jak v důmyslné a smysluplné propagaci českých hudebních děl v němčině, tak rovněž v tom, že se díky těmto překladům vytvořila alespoň rámcově vzájemná národnostní sounáležitost a tolerance, které vedly mimo jiné i k vytváření vlastní zábavy uvnitř česko-německé společnosti.

Adlerovy překlady pro Hudební Matici

Níže je přehledně uveden kompletní seznam písní a jiných vokálních děl, o jejichž překlad do němčiny se postaral Friedrich Adler:²⁰

Antonín Bednár: *Tiché pole / Stiller Acker*. Píseň pro baryton a klavír, 1924.

Antonín Dvořák: *Dvě písně na lidové texty / Zwei Lieder auf Volkstexte*, 1921.

1. *Spi, mé dítě, spi* (Ukolébavka) / *Schlaf, mein Kind in Ruh* (Wiegenlied)
2. *Když tě vidím* (Překážka v pobožnosti) / *Seh ich dich* (Gestörte Andacht)

Josef Bohuslav Foerster: *Tři modlitby / Drei Gebete*, Op. 109B, 1922.

Jaroslav Křička: *Tři bajky / Drei Fabeln*, Op. 21 (1912, 1917), 1921.

1. *O neposlušných kozlotech* / *Die unfolgsamen Zicklein* (Božena Němcová)
2. *O kohoutkovi a slepičce* / *Hähnchen und Hühnchen* (Božena Němcová)
3. *Jeřáb a volavka* / *Der Kranich und die Rohrdommel* (Ze sbírky Afanasjevovy v překladu J. Holečka)

---

¹⁹ Směs. Soutěže. *Listy Hudební Matice*. Hudební matice Umělecké besedy, 1926, č. 9-10, Praha 25.7.1926, s. 365.

²⁰ Podobný seznam je uveden v příspěvku Jitky Ludvové, vydaném ve sborníku *Kontexte Musica iudaica* v roce 1996. Doplňující informace k jednotlivým písním jsou pak k dispozici v bakalářské diplomové práci Ludmily Troubilové, provdané Krulišové. Výčet Adlerových německých převodů zřejmě není konečný.

Vítězslav Novák: *Ančiny písničky* – Dvě písně z opery *Dědův odkaz / Großvatersvermächtnis*, 1927.

1. *Nebudu se vdávat / Nein, ich will derweilen*
2. *A keď bolo pondělí / Als der Montag kam herein*

Otakar Ostrčil: *Tři písně / Drei Lieder*, Op. 14 (1910-1913), 1917.

1. *Labutě tesknily / Der Schwäne Traum* (Jan z Wojkowicz)
2. *Jarní noc / Frühlingsnacht* (Otokar Březina)
3. *Svůj celý smutek / Was uns bedrückt* (Viktor Dyk)

Vilém Petrželka: *Samoty duše / Einsamkeiten der Seele*, Op. 10 (1919). Čtyři písně s klavírem, 1923.

1. *Matko má / Mütterlein* (Rudyard Kipling)
2. *Měsíčná noc / Mondnacht* (Otokar Theer)
3. *Nešťastný / Feentanz* (Otokar Theer)
4. *Modlitba / Gebet* (Josef Chaloupka)

Vilém Petrželka: *Cesta / Der Weg*, Op. 14 (1924). Cyklus pěti písní pro tenor s orchestrem, 1930.

1. *Ztratil jsem se / Ich verlor mich* (Josef Chaloupka)
2. *Jaro / Frühling* (Ivan Suk)
3. *Slyšíš / Hörst du?* (Josef Chaloupka)
4. *Mládí / Jugend* (Ivan Suk)
5. *Radostná víra / Freudiger Glaube* (Josef Chaloupka)

Jaroslav Tomášek: *Ženě / Dem Weibe*, Op. 1 (1919). Cyklus pěti písní, 1922.

1. *Dedikace / Dedikation* (Stanislav Kostka Neumann)
2. *Pohádka / Ein Märchen* (Fráňa Šrámek)
3. *Splav / Am Wehr* (Fráňa Šrámek)
4. *Advent / Advent* (Fráňa Šrámek)
5. *Improvizace / Improvisation* (Stanislav Kostka Neumann)

Boleslav Vomáčka: 1914, Op. 11. Cyklus pěti písní s orchestrem, 1920.

1. *1914* (Rudolf Medek)
2. *Voják v poli / Der Soldat im Felde* (Fráňa Šrámek)
3. *Raněný / Der Verwundete* (Stanislav Hanuš)
4. *Kmotra Smrt / Gevatter Tod* (Otakar Theer)
5. *Za mrtvými / Den Toten* (Otakar Theer)

Ladislav Vycpálek: *V boží dlani / In Gottes Hut*, Op. 14 (1916). Cyklus čtyř písní na slova Valerije Brjusova, 1923.

1. *Hlídky / Auf der Wacht*
2. *Věk za věkem / Im Wechsel der Zeit*
3. *Myši / Mäuse*
4. *Narození Páně / Christi Geburt*

Ladislav Vycpálek: *Z Moravy / Aus Mähren*, Op. 11a. Sedm lidových písní pro zpěv a klavír, 1926.

1. *Jakú sem si frajírunku / Daß ihr es wisst! hab ein Liebchen*
2. *Mamko, moja mamko / Mütterchen, du liebes*
3. *Zavíraj, Anko / Sperre, mein Hannchen*
4. *Prečo sa, dzievčence, něvydáce? / Was schreckt euch, Mädchen, vom Ehebunde?*
5. *Ani sem si bičička / Brachte meine Peitsche*
6. *Chodzila po lesi / Geh umher im Hage*
7. *Keď sa Slovák / Wenn ins Weite zog da*

Ladislav Vycpálek: *Moravské balady / Mährische Balladen*, Op. 12 (1912). Pro střední hlas a klavír, 1926.

1. *Vydala mati, vydala céru / Hingab die Mutter, gab die Tochter*
2. *Putovali hudci / Es zogen drei Spielleut aus*
3. *Vandroval mlodženec / Wanderte ein Bursche*
4. *Byla jedna byla / War mal ein Weib*
5. *Stoji Jano při potoce / Jan steht an des Dorfes Ende*

Ladislav Vycpálek: *Probuzení / Erwachen*, Op. 17. Dvě písně pro soprán s orchestrem, 1926.

1. *Březen / März* (Karel Toman)
2. *Modlitba na cestu životem / Gebet für die Lebensfahrt* (Ladislav Vycpálek)

Jaroslav Křička: *Památník ze staré školy / In der Alten Schule (Erinnerungen ans Vaterhaus)*, Op. 35 (1922). Čtyři zpěvy pro vyšší hlas a klavír, 1925.

1. *Klavír / Das Klavier*

2. *Dobrá žabka (Velikonoční) / Das gute Fröschen (Osterlied)*

3. *Vidění / Vision*

Jaroslav Kvapil: *Děšť v samotě / Regen in der Einsamkeit*. Z cyklu „Pět písní na slova Antonína Sovy“ (1918).

Jaroslav Křička: *Pokoušení na poušti / Versuchung in der Wüste*, Op. 34 (1921,1922). Kantáta pro sóla, sbor, orchestr a varhany podle Evangelia sv. Matouše, text posledního vydání kralického z r. 1613, klavírní výtah, 1925.

Ladislav Vycpálek: *Kantáta o posledních věcech člověka pro sóla, sbory a orchestr na slova dvou lidových písní moravských / Kantate von den letzten Dingen des Menschen auf Worte zweier Volkslieder aus Mähren*. Klavírní výtah, 1922.

1. *Kdo se v pátek roznemůže / Wer sich Freitag krank legt nieder*

2. *Ejhle, co je člověk / Was ist der Mensch doch nur*

Leoš Janáček: *Potulný šílenec / Des Narren Irrfahrt*. (1922). Mužský sbor se sopránovým sólem, 1925.

PRAMENY A LITERATURA

- ADLER, Friedrich. *Gedichte von Jaroslav Vrchlický*. Ausgewählt und übersetzt von Friedrich Adler. Leipzig: Reclam, 1894.
- BEDNÁŘ, Antonín. *Tiché pole: Stille Acker: píseň pro baryton s průvodem klavíru*. Praha: Hudební matice Umělecké besedy, 1924.
- DVOŘÁK, Antonín. *Dvě písně: [zpěv s klavírem]*. V Praze: Hudební matice Umělecké besedy, 1921.
- FLEISCHER, Max. Friedrich Adler. 1. Einleitung von Max Fleischer. In: *Sammlung Gemeinnütziger Vorträge*. Prag: Calve, 1909, s. 11-42.

- FOERSTER, Josef Bohuslav. *Tři modlitby, op. 109B: pro zpěv a klavír*. Praha: Hudební matice Umělecké besedy, 1922.
- JANÁČEK, Leoš. *Potulný šílenec: Des narren Irrfahrt: (1922): mužský sbor se sopranovým sólem*. Praha: Hudební matice Umělecké besedy, 1925.
- KŘÍČKA, Jaroslav. *Památník ze staré školy – Erinnerungen ans Vaterhaus, op. 35: čtyry zpěvy pro vyšší hlas a klavír*. Praha: Hudební matice Umělecké besedy, 1925.
- KŘÍČKA, Jaroslav. *Pokušení na poušti, op. 34: Versuchung in der Wüste: kantáta: pro sóla, sbor, orchestr a varhany (ad lib.): podle Evangelia sv. Matouše, kap. IV, V, 1-11: (text posledního vydání kralického z r. 1613)*. Praha: Hudební matice Umělecké besedy, 1925.
- KŘÍČKA, Jaroslav. *Trois fables, op. 21: (Rondeaux): chant et piano*. Praha: Hudební matice, 1925.
- KVAPIL, Jaroslav, SOVA, Antonín, ADLER Friedrich. *Děšť v samotě – Regen in der Einsamkeit*. In: *Česká moderní píseň: album písní českých moderních skladatelů*. Sešit 1. Praha: Hudební matice Umělecké besedy, 1925, s. 27–30.
- KVAPIL, Jaroslav. *Pět písní*. V Praze: Hudební matice Umělecké besedy, 1922.
- LOUŽIL, Jaromír. *Fond Friedrich Adler*. Soupis osobního fondu, Literární archiv PNP v Praze, Praha 1963.
- LUDVOVÁ, Jitka. *Das Problem der Übersetzung. Deutsche Versionen von einigen tschechischen Opern*. In: *Kontexte: Musica iudaica 1996: Bericht über die internationale Konferenz: Praha 30.-31.10.1966*. Praha: Musica iudaica, 1997, s. 61-69.
- MIKOTA, Václav. *Hudební Matice Umělecké Besedy. Její vznik, vývoj a vyhlídky s chronologickými přehledy*. In: SKÁCELÍK, František (red.). *Sedmdesát let Umělecké besedy 1863-1933*. Praha: Umělecká beseda, 1933, s. 99-123.
- NEZDAŘIL, Ladislav. *Česká poezie v německých překladech*. Praha: Academia, 1985.
- NOVÁK, Vítězslav. *Ančiny písničky: dvě písně z opery Dědův odkaz*. Praha: Hudební matice Umělecké besedy, 1927.
- OSTRČIL, Otakar. *Tři písně: Drei Lieder: op. 14*. Vyd. 2. V Praze: Hudební matice Umělecké besedy, 1921.

- PETRBOK, Václav. „Es ist ja eben eine Umdichtung“ Friedrich Adler als Übersetzer tschechischer Lyrik. In: *Praha - Prag 1900-1945: Literaturstadt zweier Sprachen*. Passau: Karl Stutz, 2010, s. 73-85.
- PETRŽELKA, Vilém. *Cesta: Der Weg: op. 14: (1924): cyklus pěti písní pro tenor s orchestrem: klavírní výtah skladatelův*. Praha: Hudební matice Umělecké besedy, c1930.
- PETRŽELKA, Vilém. *Samoty duše: Einsamkeiten der Seele: op. 10: (1919): cyklus 4 písní s klavírem*. Praha: Hudební matice Umělecké besedy, 1923.
- SMETANA, Bedřich. *Die verkaufte Braut. Komische Oper in drei Akten*. Text von Karel Sabina. Übersetzung von Friedrich Adler, bearbeitet von Robert Brock. Prag: Artia A.G., 1953.
- Směs. Soutěže. *Listy Hudební Matice*. Hudební matice Umělecké besedy, 1926, č. 9-10, Praha 25.7.1926, s. 365.
- TOMÁŠEK, Jaroslav. *Ženě: Dem Weibe: op. 11: (1919): cyklus 5 písní*. Praha: Hudební matice Umělecké besedy, 1922.
- TROUBILOVÁ, Ludmila. *Friedrich Adler: překladatel písní pro Hudební Matici Umělecké besedy v Praze*. Brno, 2015. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta. Vedoucí práce Lubomír Spurný.
- VOMÁČKA, Boleslav a Stanislav HANUŠ. *1914, op. 11: cyklus pěti písní s orchestrem: (1919-1920): zpěv a klavír*. Praha: Hudební matice Umělecké besedy, 1923.
- VYCPÁLEK, Ladislav. *Kantáta o posledních věcech člověka: pro sóla, sbory a orchestr: klavírní výtah skladatelův*. V Praze: Hudební Matice Umělecké Besedy, 1922.
- VYCPÁLEK, Ladislav. *Moravské balady: Mährische Balladen: op. 12: (1912): pro střední hlas a klavír*. 2. vyd. Praha: Hudební matice Umělecké besedy, 1926.
- VYCPÁLEK, Ladislav. *Probuzení, op. 17: dvě písně pro ženský hlas a klavír*. 2. vyd. Praha: Hudební matice Umělecké besedy, 1942.
- VYCPÁLEK, Ladislav. *V boží dlani, Op. 14: In Gotes Hut: (1916): cyklus čtyř písní*. Vyd. 2. Praha: Hudební Matice Umělecké Besedy, 1923.
- VYCPÁLEK, Ladislav. *Z Moravy: Aus Mähren: op. 11a: sedm lidových písní pro zpěv a klavír*. Praha: Hudební Matice Umělecké Besedy, 1926.